

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:
Pe un an 120 Lei.
Exemplarul 5 Lei.

PARTEA OFICIALĂ

No. 837—1926.

† Necrolog.

Cu adâncă durere comunicăm, că Ilustrisimul și Reverendisimul *Samuil Ciceronescu*, canonic lector al Bisericii Noastre Catedrale și prelat papal după o boală grea și îndelungată suportată cu o exemplară răbdare creștinească, sub decursul căreia în repețite rânduri a primit cu pietate sfintele Sacramente. În ziua de 18 Aprilie 1926 orele 21 și jum. a reposat în Domnul în anul al 67-lea al vieții și al 43-lea al preoției sale.

Înmormântarea rămășițelor pământești ale reposatului s'a făcut în ziua de 21 Aprilie cor. în absența Noastră din partea Ven. Capilului catedral și a mai multor preoți diecezani în prezența unui public numeros.

Repaosatul în Domnul timp de 43 ani a servit cu viuă credință și cu zel înflăcărat la altarul Domnului muncind în același timp cu toată râvna sa pentru binele Diezezei Noastre în toate posturile în cari pus a fost din partea mai marilor săi și mai pe urmă timp de 25 ani ca și contabil și director al Oficiului administrativ al fundațiilor diecezane a provăzut-o cu multă pricepere și cu o scrupuloasă conștiințiozitate.

Fiind om cumpătat și cruțător a lăsat mai multe fundațiuni liturgice precum și o fundațiune de 50,000 Lei pentru ajutorarea bisericelor sărace.

Pentru repaosul sufletului adormitului în Domnul Ven. Cler diecezan va aduce la altarul Domnului sufragiile pii îndatinate.

În veci amintirea lui!

Oradea, la 25 Aprilie 1926.

No. 836—1926.

Intreg. de salar ale preoților pe Mart. Apr. 1926.

Comunicăm, că întregirile de salar ale preoților și retribuțiunile administratorilor parohiilor vacante s'au ordonanțat pe lunile Martie și Aprilie 1926 și că aceste competențe se pot ridica dela Oficiul administrativ al fundațiilor diecezane până cel mult în 15 Maiu cor.

Oradea, la 26 Aprilie 1926.

No. 831—1926.

Carnete de călătorie.

Ministerul Cultelor prin adresa cu No. 17397—1926 Ne încunoștințează, că valabilitatea carnetelor de călătorie cu reducere pe C. F. R. pentru funcționarii și membrii lor de familie s'a prelungit până la 31 Maiu cor.

Oradea, la 26 Aprilie 1926.

PARTEA NEOFICIALĂ

Jubileul la noi.

Ne este încă în vie amintire elanul de însuflețire cu care lumea catolică a privit anul trecut spre Roma eternă, centrul creștinismului catolic. Mii și mii de pelerini au grăbit din toate țările și continentele să se adape de daruri sufletești la acest izvor neseecat de viojă, care este Roma mormintelor apostolice și sediul de reședință al Locțiitorului lui Hristos pe pământ. Noi Români încă am alergat în două pelerinaje impunătoare să ne aducem prinosul de dragoste și alipire către acel Scaun, care este temelie cea mai neclintită a credinței adevărate și să ne adăpăm sufletele însetate după adevăr și lumină la izvorul cel neseecat de grații, de unde isvoște lumina credinței și a mântuirii.

Dar iată că anul sfânt, anul jubilar a sosit la noi. A venit el la noi, cei ce n'am avut fericirea să putem merge la Roma să-l prăsnuim acolo. Preafericitul Părinte al Romei, a extins darurile Anului Sfânt la toată lumea, până la finele anului 1926. Aceleași favoruri sufletești ce s'au putut câștiga anul trecut numai la Roma, azi se pot câștiga în oricare colț al lumii, dacă împlinim condițiunile puse: să participăm la procesiunile jubilară cu sentimente de sinceră căință și părere de rău și să ne curățim sufletele prin o mărturisire și cuminecare bună și vrednică.

Episcopatul nostru greco-catolic în ședința sa comună din 16 Ianuarie cor. ținută la Blaj, a hotărât că jubileul se va ținea și la noi în toate parohiile, școlile și, după puțină, și în toate filiile, și încă de două ori, odată acum în vară și a doua oară la toamnă. Rodele acestui din vară sunt pentru cei vii sau pentru cei morți, ale celui din toamnă numai pentru cei morți.

Invităm toată lumea noastră creștină greco-catolică să participe la aceste procesiuni jubilară, cari, pe lângă roadele spirituale ce ni-le vor câștiga, vor fi și o puternică manifestare a sentimentului nostru de solidaritate religioasă și alipire către legea și reliquia noastră strămoșească. Numărul nostru mare va

fi o dovadă a seriozității și gravității noastre religioase și pentru cel slab de înger un puternic imbold de curaj și încredere în sine.

Venși dar cu toții în zilele de 9, 16 și 23 Mai la procesiunea jubilară, care în 9 Mai va porni dela catedrală la ora 4 d. m. pe la capela militară din str. Alexandri, la biserica Seminarului; în 16 dela biserica Seminarului pe la capela militară la catedrală și în 23, ziua de Rusalii, procesiunea se va ținea numai la catedrală, încunjurându-se de trei ori biserica. Sâmbătă în 22 Mai vor fi mărturisirile generale la amândouă bisericile începând dela ora 6 dimineața până seara târziu. Tot așa și în Duminica Rusalilor dim. la catedrală.

Insemnăm, că cu această ocaziune se pot face cele mai bune mărturisiri, având toți confesarii puteri speciale dela Preafericitul Părinte Papa dela Roma de a putea deslega chiar și dela cele mai mari și mai grele păcate și censuri, cum sunt: erezie, schismă, omor, avort și dela orice iregularitate sau censură (afară de cele rezervate în mod special Papei dela Roma), de absoluțiunea complicei, de falsă denunțare a solitațiunii, dela vot și alte legături sufletești în cari s'ar fi incurcat omul din slăbiciune, ignoranță sau reavoință. Nici o altă ocazie în viață nu este mai potrivită de ași aranja situația sufletească cu Dumnezeu decât aceasta a jubileului, când Biserica și Dumnezeu așteaptă pe păcătos cu brațele deschise să-și reverse darul miliei și al îndurărilor sale peste el. Ne mai însemnăm că Fericitul Părinte în schimbul marilor favoruri sufletești și iertări ce se fac creștinilor cu aceasta ocazie, așteaptă dela ei să se roage pentru aceste trei scopuri mari și însemnate cari îi stau aproape inimii lui mari și generoase:

1. pacea și buna înțelegere între popoare,
2. răspândirea credinței lui Hristos și
3. aranjarea chestiunii locurilor sfinte din Palestina potrivit cu interesele Bisericii catolice. Aceste mici jertfe ni-se cer în schimbul unor mari favoruri.

Reînținem deci apelul nostru călduros către toți cei cu tragere de inimă către credință, către Biserica și către ei înșiși, tineri sau bătrâni, simpli sau intelectuali, să nu lipsească nici unul dela procesiunile jubilară ce se vor ținea în zilele de 9, 16 și 23 Mai, pentru toți credincioșii din Oradea. Să facem din aceste zile ocazii de mare înălțare sufletească.

P. T.

— Primire solemnă de noi membri ai Reuniunilor Mariane se va ținea Duminecă în 2 Mai la biserica Seminarială când vor fi promovați 80 membri ord. activi dela diferitele școli din Oradea (teologie, liceul de fete și băieți, șc. comercială pentru fete). Primirea solemnă o va săvârși însuși P. S. Sa episcopul diecezan dr. Valeriu Traian Frențiu d. m. la ora 6.

Manevre prozelitiste în județul Arad.

În numărul trecut am promis că voi continua cu *Nadășul*.

Să vedem dar'.

Despre trecerea la ortodoxie a unițiilor din *Nadăș* (jud. Arad), s'a scris mult din partea ortodoxilor și s'a scris cu un nespus elan de însuflețire. Aici s'au început manevrele. Pe atunci aveam preot unit în *Minișul-de-sus* pe *Romul Raș*, fost mai întâi ortodox, apoi trecut la noi și acum iar preot ortodox — cu un cuvânt om de convingeri, — care administra pe atunci *Minișelul* și *Nadășul*. Credincioșii n'aveau ochi să'l vadă, dovadă sunt denunțările multe contra lui, ce au intrat la Ordinariatul nostru episcopesc, care m'a concretizat pe mine în urma acestor denunțări să anchetez cazul. Terminând an-heta am făcut propunerea, că părintele *Raș* să fie suspendat numai decât pe motivul intrigilor, ce le face în popor și pe motivul de nespusă neglijență ce am observat în împlinirea funcțiilor sacre. Într'aste însă dânsul a trimis o declarație adresată *Ilustrității* sale episcopului nostru diecezan, în care spune, că s'a hotărât a trece iar înapoi la ortodoxie. Noi în schimb ne-am bucurat sincer, că am scăpat așa pe ușor de un preot absolut infolosibil pentru Dieceza noastră. Aceste s'au întâmplat în 11 Noembrie 1924. Și numai decât în 15 Noembrie 1924 s'a dat atacul de moarte contra uniției din *Nadăș*. O procedură ortodoxă a fost aceasta — fără uneltiri papistăsești, — care însă, cred, nu-i va servi spre fală niciodată ortodoxiei statului! Iată-o această rușinoasă procedură — după cum au spus-o la proces-verbal credincioșii din *Nadăș*:

„Proces verbal luat la 6 Decembrie 1924 în parohia *Nadăș* prin Ioan Turdeanu, misionarul Eparhiei gr. cat. române de Oradea. Prezenți au fost subscrișii. Toți credincioșii aci subscriși se declară aderenți credincioși ai sf. Biserici unite și infierează cu măhnire și durere sufletească procedura de batjocură, ce au făcut-o ortodoxii cu Biserica unită și cu uniții din *Nadăș*. Toți uniții ca unul mărturisim și înțărăm cu jurământ lucrurile de batjocură, ce le-au făcut neuniții din *Nadăș* cu noi uniții. Mărturisim următoarele: În 15 Noembrie 1924 preotul *Romul Raș* și cu preotul ortodox *George Popovici* și cu doi oameni ortodoxi: *Traian Lupulescu* și *Ștefan Iovu*, au intrat în capela noastră unită și au dus sf. Potir, *Lupulescu* a dus 2 prapori, *Ștefan Iovu* odăjdiiile, preotul *Romul Raș* a dus sf. Cruce, *Evangelia*, *Euchoiogiul* și *cădelnița* cea bună, iar crâșnicul ortodox a dus sfeșnicul și crucea cea frumoasă. Martori, cari au văzut sunt: *George Bușca*, *Tănas Drila*, *Petru Hurezeanu*, *Iosif Hurezeanu*, *Iovu Horga* și alții“.

Mai departe predau la proces-verbal credincioșii

uniți următoarele: „In 23 Noembrie 1924 Duminecă pe înserate a venit poporul ortodox din Nadăș în frunte cu protopopul ortodox din Șiria: Lucuția, cu preotul ortodox George Popoviciu din Nadăș, preotul ortodox Pahomie Cârpaciu din Văsoaie și cu preotul ortodox din Tăuși cântând împreună cu tot poporul ortodox, dela Biserica ortodoxă din Nadăș la capela uniților din Nadăș, de unde au dus tot ce a fost în capela noastră unită. Preotul ortodox din Nadăș George Popoviciu a dat cu pumnul în ușa capelei unite să se deschidă. Nici unul dintre credincioșii uniți nu a luat parte la aceasta procesie. Ușa capelei unite, care era închisă a deschis-o proprietarul capelei, ortodoxul Niculae Crișan și a deschis-o cu de-a sila, căci cheia capelei a fost la crâșnicul unit George Bacoș, care nu le-a dat cheia nici decum. Luni în 24 Noembrie 1924 a venit preotul ortodox Gh. Popoviciu cu credincioșii săi ortodoxi: Trăian Iovănuț și Vichentie Iovănuț și Nic. Crișan și iar au cerut cheia capelei unite, care era acum la Alex. Dăguț și nici acesta n'a voit să-o deie. A venit deci a doua oară ploieșul: Teodor Hetco cu vice notarul Ioan Dan și primarul Il Ioan Horga cari au zis: „*In numele legii să ne dai cheia capelei unite, că altcum vini legat!*“, la ce bietul unit a cedat forței și le-a dat cheia! Atunci aceștia s'au suit în podul capelei unite și au luat de acolo clopotul uniților, cumpărat din sărăcia lor cu mari jertfe și l'au dus în procesie la Biserica ortodoxă din Nadăș și-l'au așezat în turnul lor.

Ne fiind alt obiect acest proces-verbal a fost cetit, eplicat și subscris D. C. M. S. Ioan Turdeanu misionarul diecezan, conducătorul procesului verbal. Ioan Hetco, George Bușca, Iovănuț Teodor, Dăguț Alexandru, Iosif Hetco, Cioban Dionisie, Ivan Niculae, Rasca Marcu, Trăian Bitang, Dalea Bitang, Veselie Hetco, Veselie Butaci, Iovănuț Ivan, Bușca Veselie, Butaci Ioan, Medrea Butaci, Lupescu George, Tudor Teodor, Peia Veselia etc. urmează celelalte subscrieri împreună cu următoarea declarație de aderință dată de credincioșii noștri de acolo:

„*Declarație.*“ Noi credincioșii gr. cat. români ai parohiei gr. cat. române din Nadăș ne declarăm cu toată credința, dragostea și alipirea noastră nestrămutată de fii credincioși ai sf. Biserici gr. cat. române și supuși aderenți ai episcopiei noastre gr. cat. de Oradea, deunde întotdeauna am primit cu multă mângăiere sufletească lumină, mângăiere și înfărire în sf. noastră credință gr. cat. pe carea sus și tare o mărturisim între toate împrejurările grele ale vieții noastre! Această manifestare și declarație solemnă de credință și aderință către sf. noastră Biserică unită română și Dieceza noastră unită de Oradea o întărim cu subscrierea mânilor noastre proprii. Dat în Nadăș la 6 Decembrie 1924. Ioan Hetco, George Bușca, Iovănuț Teodor, Dragoș Alex., Iosif Hetco etc. urmează mai multe subscrieri.

Prin urmare să constatăm adevărul: Romul Raț, după-ce în 11 Noembrie se declară trecut la ortodoxie împreună cu Popoviciu, Lucuția etc. toți preoți ortodoxi merg în 15 Noembrie 1924, se rechiziționeze din capela unită tot ce găsesc acolo. E curios, că nu le urmează nici un unit. La procesia lor nu ia parte nici un unit. Ortodoxii sunt prevenienți, căci ei duc odăjdiiile sfinte și nu lasă să se obosească cu ele uniții. Și cu toate acestea să scria pe atunci în „Bis. și școal.“ „Voința Poporului“ și „Tribuna nouă“ despre împăcarea sufletească a poporului din Nadăș. Despre revenire la matcă! „Despre rumpere de peceți a uniților din jud. Arad“. „Revenirea Nadășului“ etc. In „Voința Poporului“ din Arad și „Trib. nouă“ am desmînțit aceste știri tendențioase îndreptate contra noastră, iar d-nii redactori de ziare după-ce s'au convins despre neadevăr și apucăturile tendențioase, au promis a nu mai publica informații grașite din partea ortodoxilor, cu cari mai mult încurcă decât lămuresc publicul cetitor. La revista „Bis. și școală“ din Arad am trimis un articol pentru a orienta publicul cetitor, însă ei au aflat de bine a'mi respinge publicarea, spunându-mi franc, că deși mă provoc la principiul juridic: „*audiatur et altera pars*“, la ei nu se ia aceasta de bază, ci să poftesc la „Vestitorul“ din Oradea. Astfel preoșii ortodoxi luând drept adevăr cele publicate unilateral în „Bis. și școală“ s'au grăbit a vesti prin bisericuțile lor dela sate marile evenimente de trecere la ortodoxie a uniților din Nadăș, iar Prea sf. Sa episcopul nostru dela Oradea i-a dat în judecată pe spărgătorii capelei unite din Nadăș. Avocatul nostru în cauza aceasta este bunul și distinsul avocat unit din Radna dr. Suciu. Procesul a ajuns în formă de apelată la curtea de casație în București. Deci cauza nu e terminată.

Dealtcum întreaga cauză este și foarte curioasă. Și anume: Consistorul episcopesc ortodox dela Arad întotdeauna a afirmat, că trecerea la „unație“ a credincioșilor din Nadăș întâmplată în anul 1895 nu a fost legală. Niciodată însă nu i-a reușit să dovedească ilegalitatea acestor treceri, deși jurisconsultul diecezei lor a lucrat cu multă vervă juridică în această cauză. Mai nou în 16 Iunie 1925 s'a ținut la primăria Nadăș o anchetă pentru a constata validitatea trecerilor din 1895. Ancheta a condus-o primpretorele plasei Târnavă. Din partea Consistorului ortodox din Arad au fost esmiși: Dr. Gh. Ciuhandu, asesor consistorial; avocatul dr. Sever Dan din Buteni, avocatul dr. Gh. Hențiu din Ineu și Gh. Popoviciu, paroh ortodox. Interesele Bisericii noastre unite le-a apărat singur singur subsemnatul, fiind încredințat din partea Ordinariatului episcopesc, ca să reprezinte dieceza la anchetă.

Punctul de plecare în această anchetă a fost că trecerile făcute în anul 1895 au fost invalide, deoarece se bazează pe lista cu datul 7 Iulie 1895, în care

listă se cuprind 909 credincioși trecuți dela religiunea ortodoxă la religiunea gr. cat., cari însă au trecut în gloată având de martori 2 jidani pe David Jakab și Frisch Martin. Prin urmare nu s'au ținut formalitățile prescrise de § 3 art. de lege 53 din 1868.

La aceasta eu am răspuns cu actul No. 1640/1896 din 3 August 1896 (exh. diecezan) prin care act însuși episcopul diecezan respinge această listă globală subscrisă de cei 2 jidani și îndrumă pe protopopul din Șiria: Marcu Pășcuțiu, ca împreună cu Vasile Anca să observe întru toate formalitățile prescrise de § 3 art. de lege 53 din 1868 cu privire la treceri. Declarațiile de treceri — scrie episcopul Pavel cu mâna proprie — să se facă separat și individual cu 2 martori la preotul gr. ort. din Nadăș. La acest ordin preotul nostru Vasile Anca, după cum arată oficiosa sa cu No. 51/1896 din 7 Septembrie 1896 înregistrată cu No. 2582/1896 exh. diecezan răspunde, că la trecerile Nadășenilor s'a făcut destul conform legii din 1868.

Primpretorul plasei a cerut dela mine să-i prezint acele declarații de treceri individuale, la ce eu am răspuns, că nu le-am la dosar, fiindcă s'au trimis pe atunci la Ministerul de culte unguresc pentru a servi de bază la înființarea parohiei gr. cat. din Nadăș. Dânsul le poate reclama aceste declarații la Ministerul cultelor unguresc din Budapesta. Dealtcum nici nu e lipsă de aceste declarații deoarece ca bază legală și oficios primită a trecerilor credincioșilor din Nadăș este conscrierea legalmente efectuată în 1899 a acestor credincioși uniți. Faptul acesta s'a constatat în 9 Iulie 1913, când o comisie mixtă prezidată de esmisul ministerial, care a fost primpretorul plasei Târnova, a stabilit legalitatea trecerilor făcute pe baza declarațiilor din 20 Iunie și 6 Iulie 1895. Deci în 1899 (act. No. 2156/1923) s'a făcut o conscriere legală a credincioșilor trecuți la unire din Nadăș. Iar la ancheta din 9 Iulie 1913 înaintea comisiei mixte s'a întrebat separai credincioșii cuprinși în această listă din 1899 și care credincios a răspuns, că el este unit și unit vrea să rămână a rămas mai departe în această conscriere, iar care a zis, că nu este unit, s'a șters imediat în fața comisiei din această listă. De toți au fost vre o unsprăzece persoane cari au au dorit ștergerea din listă. S'a făcut după dorința lor, și să fi dorit toți se făcea la fel. Punctul acesta al trecerilor din Nadăș a fost prin urmare „*res iudicata*”. In baza acestor dovezi Ministerul cultelor care a fost foarte pedant în cauză de treceri, cu No. 33437/1901 act înregistrat la No. 3466/1901 exh. diecezan, primește regularea congruei din Nadăș adecă întregirea congruei la 630 cor. anual și cu ordinațiunea No. 93530 din 1902 act No. 897/1903 exhib. diecezan a și asemnat pentru parochia gr. cat. de Nadăș suma de 382 cor. 82 fil. congruă anuală. Ministerul cultelor cu No. 33293/1902 act 1933/1902.

exh. diecezan a aprobat mai departe contractul de esarendare pentru capela gr. cat. din Nadăș și locuința preotului. Este dela sine înțeles, că Ministerul cultelor n'a putut înființa și regula parohiei decât pe baze de acte oficioase și dovezi acceptabile. Prin urmare noi cu tot dreptul afirmăm și susținem teza, că trecerea la unire a Nadășenilor a fost legală, iar adversarilor noștri nu le rămâne decât să poștească a dovedi contrarul, dacă pot, cu acte și dovezi acceptabile!

In felul acesta mi-am făcut pledoaria la ancheta din 16 Iunie 1925, după care primpretorul plasei a purces la ascultarea martorilor. Credincioșii noștri: Ioan Hetco, (husar), Vasile Tudor (manu) George Butaci și Ioan Ladăr au fasonat următoarele: „Acum 30 de ani am trecut la unire în gloată de 300—600 oameni având de martori 2 jidani Trei înși din mulțime au vorbit, iar ceilalți a tăcut. Așa s'a făcut prima declarație, apoi a 2- și a 3-a declarație”. Eu misiionarul eparhiei le-am pus întrebarea, că pentru-ce au făcut 3 declarații, când numai 2 erau de lipsă? Ei au răspuns, că așa i-a învățat protopopul. Acest fapt întărește aserțiunea noastră, că episcopul a respins declarația lor în gloată și a cerut dela protopopul districtual să observe întru toate legea și să se facă declarații individuale.

Au fasonat mai departe, că după-ce au trecut la unire, a venit la ei în comună preotul Anca și-a legat cu ei un contract. Acesta este faimosul contract cu care sunt legați uniții din Nadăș. Eu numai decât în fața locului, — arătând acest contract și părintelui Ciuhandru — contractul din chestiune nu este contract ci o simplă „*Declarație*”, — ce credincioșii trecuți la unire au făcut-o de bună voie înaintea martorilor: Petru Mureșan și Vasile Anca, făcând o ofertă, că de bună voie vor da câte $\frac{1}{2}$ măsură de bucate preotului nou numit la ei. Firește românul orice petec de hârtie îl numește contract.

In fine am cerut un nou termen de pertractare, când să fie ascultați toți cei ce trăesc dintre cei trecuți la unire în Nadăș, și să fie ascultat și preotul unit de atunci Vasile Anca și învățătorul Petru Mureșan. Prin urmare nici această anchetă nu s'a terminat! Așa se prezintă deci situația în Nadăș. Și dacă într'adevăr era o împăcare sufletească și revenire la matcă, aceasta se putea face mai simplu și anume: „Incă sub preotul Raț se puteau face declarațiile de trecere. Ori dacă pe el l'au urât, să fi declarat înaintea successorului său. Inșă până astăzi nici unul nu s'a prezentat pentru a face declarație de trecere. dealtfel — conform principiilor noastre de drept canonic proprietarul averii Bisericești este *Episcopia*. Deci chiar dacă toți credincioșii ar trece, dreptul de proprietate nu e alterat.

Prin urmare lucrul se prezintă astfel: Uniții din Nadăș au trecut la ortodoxie, pentrucă cutare ori cutare a

făcut subscrieri clandestine prin anumite localuri din Nadăș și pentru că fără voia lor li s'au răpit odăjdile și clopotul din capela lor din Nadăș. Declarații de treceri nu s'au făcut, pentru că ei 30 de ani că au fost uniți, având preotul lor unit, însă trecerile lor de acum 30 de ani, zice-se, n'ar fi fost valabile, fiind protejate de administrația ungurească, lucru ce nu se poate dovedi cu nimic. Se mai zice, înțelegeți că pe când uniții Părintele dr. Lucaciu și avocatul dr. Rațiu și Coroianu erau închiși în temnițele Seghediniului, pe atunci înțelegeți bine români uniți din Nadăș au fost sprijiniți din partea oficialității maghiare să treacă la unire. Aceste afirmațiuni ale ortodoxilor, cred că nici ei nu le prea iau în serios.

În fine, să terminăm acest proces lung, î-mi pun întrebarea: Cum de Nadășenii uniți au stat în pace 30 de ani având preotul lor unit și cum de tot ei spun la proces-verbal, că astăzi li-s'a făcut o mare neareptate și că ei nici de cum nu voesc să se facă ortodoxi în turma părintelui George de acolo, ci, decât să fie cu ei ortodoxi, *mai bine să fac pocăiți !!*.

Iată deci rezultatul manevrelor proseliste ortodoxe! De altfel ortodoxilor nu le pasă pentru acest războiu ucigaș de suflete. Sunt între ei mulți cari zic, mai bine pocăiți decât uniți. Până unde duce ura nebună proselitistă. Sgândăriri, domnilor, sgândăchestia confesională, de vreți să mai vedem lucruri ca pe vremea lui Popa Tunsu și Sofronie călugăru.

Arad, la 24 Aprilie 1926.

Ioan Turdeanu.

Biserica Românilor

din Oradea-Mare și județul Bihor

de profesor: Petre Dejeu.

III.

Organizațiunea bisericească a Românilor din Bihor dupe expulsarea Turcilor (1692—1700.)

1. — *Românii Bihoreni în relații bisericești cu Sârbii și Grecii.* — Cetatea Oradiei-Mari, după încercări îndelungate, în fine la 7 Iunie 1692 reuși a fi eliberată de sub Turci. Oștirile împăratului Leopold I, conduse de generalul Donat Heiszler, constau din Germani—austrici, Români, Rasciani (Sârbi), Maghiari ș. a. Acești ostași se plasară în Oradea împreună cu familiile lor formând stratul fundamental al populației de azi. Bisericește toate aceste naționalități se organizează în cadrele Bisericii careia aparținuseră.

Românii până la această dată — dupăcum văzurăm din articolul precedent — în anii 1560—1692 se făcură calvini în credință, însă nu părăsiră ceremoniile grecești, la cari mai adăugară și câteva obiceiuri turcești. Însă Biserica românească în acest an (1692) scapă de sub conducerea Bisericii calvi-

nești, această din urmă fiind și ea asuprită de episcopul catolic.

Sârbii din Rascia (o provincie între Novibasar și Montenegro), așezați în Oradea-Mare, cari erau de credință creștină ortodoxă și având în Biserică ceremonie grecească și ca limbă liturgică pe cea slavonă, ademeneau pe Români să între în Biserica lor, care fu organizată mai întâiu în Veneția-Oradiei. Însă Românii nu putură să adereze la o Biserică a cărei limbă liturgică era străină de sufletul lor.

Comercianții greci avură și ei o mică organizație bisericească ortodoxă în Oradea-Veneția, ținând slujbe tot în Biserica ortodoxă sârbească. Și aceștia ademeneau pe Români să formeze Biserica împreună cu ei. Însă limba liturgică grecească era tot așa de puțin înțeleasă de Români, ca și cea sârbească. Iată motivele pentru cari Românii nu putură forma Biserica nici cu Sârbii și nici cu Grecii.

2. — *Inceputul Unirii Românilor Bihoreni cu Biserica Romei.* — Motivul principal, care zădărnici încercările ortodoxilor sârbi și greci de a trece pe Români în cadrele Bisericii lor, fu episcopul catolic al Oradiei Mari: Augustin Benkovich. Acesta restaurând vechea episcopie catolică care între anii 1560—1692 fu desființată, începu convertirea Ungurilor trecuți la calvinism și tot atunci voi să aducă în Biserica catolică de rit latin și pe Români. Acest lucru însă nu i a succes, fiindcă Românii țineau la ceremoniile Bisericii de rit grecesc și la limba liturgică română; și ei, deși nu se opun reîncorporării Bisericii românești în cadrele episcopiei catolice de Oradea Mare, totuș cereau să li-se păstreze datinele și ceremoniile lor românești, — cum ele au fost păstrate și pe timpul anilor 1091—1560 adică înainte de a fi desființată episcopia catolică de Oradea-Mare. Preoții români, pentru a ajunge la acest rezultat, trimis o delegație la episcopul catolic de rit grec al Muncaciului cerând sprijinul acestuia în cauza lor dreaptă.

Iată ce mărturisește despre acest lucru Ion Ioșif De Camillis, călugăr al ord. Basilitan din Muncacu, episcop¹⁾ de rit grec, însă unit în credință cu Biserica Romei:

„La anul 1692 ziua 17 Octombrie styl vechiu a venit la mine călugărul Isaia administrator în Debrețin, însoțit de un alt preot român, în numele preoților, cari se află în cercul Oradiei și în comitatul Bihariei până la Dealul-mare, ca să se supună iurisdicțiunii mete. P. Isaia, P. Jeremia din Debrețin dela acei Greci cerut de paroh în luna Martie 1692“.

În originalul latinescu: „Die 17 Octobr. Stylu vet. 1692 Pater Isaias Monachus graecus, Curatus Debreczinensis, cum alio Presbytero valacho venit ad me, nomine Sacerdotum, qui sunt in Tractu Varadinensi, et in Comitatu Bihariensi usque ad Gial-mare, et submiserunt se mihi, P. Isaias, P. Jeremias Debreczini requisitus ab illis Graecis pro Plebano mense Martio 1692“

¹⁾ Basilovics: Fundatio Kariatovicsiana Pars I.

Episcopul Benkovich al Oradiei Mari, aflând despre cele întâmplate între preoții români nu se supără că ei nu voesc a se face catolici de rit latin și primi ca episcopul catolic de rit grec din Muncaciu să facă marea operă de convertire a Românilor dela legea calvină-ortodoxă la cea greco-catolică. Pentru ajungerea acestui scop, încă în anul 1693 scrisese trei epistole episcopului Ion Iosif De Camillis rugându-l, să vină la Oradea-Mare pentru a face convertirea Românilor la religia catolică de rit grec.

În urma acestor stăruințe episcopul De Camillis pune la cale convertirea Românilor numind la a. 1694 pe călugărul Isaia de vicar peste preoții români cari se aflau în jurul Oradiei și în comitatul Bihor, cece se poate afla din următoarea mărturisire¹⁾ a episcopului amintit:

— „În ziua 13 Septembrie i-am conferit Biserica din Debrețin compatriotului meu, Părintelui Isaia, monah din Muntele Sfânt și i-am supus lui pe preoții din jurul Oradiei și Bihor“. — Iar în alt loc scrie: . . . „În luna Ianuarie 1694 am instituit de vicar al meu pentru părțile ungurene asupra Valahilor pe părintele Isaia De Caroli“; . . . și în parte, dupe dovada arhivei Episcopatului Catolic de ritul latin din Oradea-Mare, chemase din vecina Transilvania pe Athanasie episcopul unit. Ei au hirotonit cea mai mare parte a preoților români și au sfințit biserici.

Pe latinește:²⁾ „Die 14 Septembris P. Isaiae Monacho Montis Sancti, meo compatriotae contuli Ecclesiam Debreziniensem, et subjeci ipsi Sacerdotes qui sunt circa Varadinum et Bihar“. Item alibi habet: „Mense Ianuario 1694 constitui meum Vicarium in partibus Hungariae super Valachos Patrem Isaia De Caroli“; partim e vecina Transilvania, testante Archivo Episcopatus L. R. M. Varadinensi, Athanasium unitum Episcopum evocavit, qui maximam partem Presbyterorum ordinarunt, et Ecclesias consecrarunt.

Pentru a strânge rândurile preoților români și a organiza în mod solid biserica românească din Bihor, episcopul De Camillis din Muncaciu vine la Oradea-Mare în anul 1695. Aici în sala mare comitatensă întrunește toți preoții români și aceora, cari primesc în mod sincer unirea Bisericii românești cu aceea a Romei, le dă testamentul în regulă, în urma cărora sunt scutiți de orice dijme ori alte greutăți numindu-i totodată preoți în parohiile românești.³⁾

Nizuințele episcopilor De Camillis și Benkovich pentru a uni pe Români din jud. Bihor cu Biserica Romei au fost încoronate de cele mai frumoase succese. Români trecuți la unire au fost puși sub jurisdicțiunea episcopului De Camillis din Muncaciu. Tot el a hirotonit întru preoți pe aspiranții la această

¹⁾ „Bervis Notitia Religionis Valachorum, seu Daco-Romanorum“ în Schematismul episcopiei gr. cat. Oradea-Mare a 1845 pag. 48.

²⁾ Schemat. gr. cat. Oradea-Mare 1845 pag. 48-49.

³⁾ Sărbii din Oradea-Mare, cari până la aceasta dată aici stăteau sub conducerea unui preot simplu, la 4 Martie 1695 primesc un episcop pe Ephrem Bannyania, care avea sub jurisdicțiunea sa pe Sărbii ortodocși din Oradea-Mare și Agria. Vezi Hurmuzaki: Documente Vol. V. Partea I. București 1885 pag. 440.

carieră, cece se vede din epistola¹⁾ lui de data 10 Febr. 1702 și de următorul cuprins:

„ . . . În zilele aceste eram să plec de aici (Muncaciu) la Oradea-Mare, pentru a vizita Bisericile grecești ale acelor Români, pe cari eu cu ajutorul lui Dumnezeu i-am adus la s. unire cu Biserica Romei, ba ce e mai mult, la credința creștinească, căci pe timpul când domneau acolo Turcii, preoții lor nu aveau altă chirotonire decât patentele date lor de calvini și luterani, în înțelesul cărora le fu permis a funcționa. Din Biserici ei scoaseră deja icoanele și sfintele cruci și pe popor îl desvășaseră dela sfânta cuminecătură și alte devoțiuni catolice, și în realitate trăiau ca eretici . . .“

Episcopul Muncaciului De Camillis este deci acela, care pe Români bihoreni calvinizați îi convertește la catholicism. Însă Muncaciul era prea departe de Oradea-Mare și episcopul De Camillis avea multe de făcut chiar și în dieceza sa; astfel cedează continuarea operii sale de convertire pentru episcopul catolic al Oradiei-Mari, lui Augustin Benkovich. Acesta continuă convertirea prin călugărul iesuit P. Farkas, care vorbea bine limba românească.

Biserica Românilor din Transilvania era între aceleași împrejurări haotice, cași cea din Oradea. Și acolo episcopii calvinizați ai Bălgradului (Alba-Iulia) lucrau cași cei din Bihor. Români, latini de obârșie, ajunseră bațjocura popoarelor cu cari trăiră împreună.

Dar iată se ivește soarele luminos aducător de viață al poporului românesc din Ardeal! Acest soare, — cu strălucirea razelor sale aurii, ce se reflectară în cupola Basilicii Sfântului Petru din Roma, — luminează poporul românesc spre a primi catholicismul. La Alba-Iulia a lui Mihai Viteazul, prin episcopul Anghel Atanasiu, „*Urbea Eternă*“ la 5 Septembrie a. 1700 cheamă din nou la viață, la cultură românească, la civilizație și la un viitor de aur poporul românesc, trecut peste atâtea nenorociri și umiliri sufletești. Biserica Romei invită Națiunea Română la Sfânta Unire, care singură poate scăpa poporul nostru din miseria la care l-a adus lipsa de prudență pentru a-și croi o soartă mai bună și mai deamnă de originea sa latină.

Români din Oradea și județul Bihor — pregătiți fiind pentru această mișcare religioasă, pe care ei o profesau deja decând luară relațiile spirituale cu episcopul unit De Camillis — însufleșiți și mai mult de acest glas chemător al mamei lor bătrâne, de sub al cărei cer azuriu au fost aduși de „*Diul Traian*“ în aceste îndepărtate plaiuri ale vechii Dacie, primară aproape cu toții să treacă la *Sfânta Unire* cu Biserica Romei.

Numai o mică parte a rămas nehotărâtă în fața

¹⁾ Dr. Ardeleanu Ist. Diec gr. cat. de Oradea-Mare II pag. 22.

acestui mare eveniment. Acești puțini șovăitori se alăturară la Sârbii și la Grecii schismatici, cu cari împreună la a. 1705 formară: Biserica Sârbo-greco-română ortodoxă, având în Oradea un protopop, ce sta sub ascultarea episcopului sârbesc din Arad. Această Biserică mixtă ortodoxă la a. 1864 — după ce elementul sârbesc și grecesc se romanizează sau trece la altă confesiune magharizându-se — devine Biserică Ortodoxă Română.

Iată ce scrie N. Jorga despre organizarea Bisericii românești din Oradea și județul Bihor în anii de dupe Unirea Românilor cu Biserica Romei:

— „Organizarea bisericească în Bihor și Oradea începe a se întări după reluarea de la Turci — și oastea munteană cu cea moldovenească merge cu dinșii la 1658 — prin generalul Heiszler, a vechii cetăți, unde atîta timp stătuseră căpitani ardeleni (și Cristofor Báthory, care a fost apoi principe al Ardealului). Deși Atanasie, episcop unit al Ardealului, ordinioară Mitropolii, căpătase pentru el și aceste ținuturi bihorene, un călugăr de la Athos, Isaia, care fusese profesând și el unirea la Careii-Mari și la Dobrișin, se așează în fruntea preoșimii din „Ținutul Orășii și a comitatului Bihorului până la Gulmaiu“. „Recunoaște autoritatea* lui Camelli, episcopul tot grec, care încă de mai înainte admisese schimbarea de crez. Intitulat „vicariu în părțile Ungariei asupra Valahilor“, el se așează la mănăstirea Bicsad, din țara Oașului, în 1700, dar împotriva-i se ridică Pantelimon, protopopul românesc din Baia-Mare, și străinul va fi ucis la 15 Maiu 1701. Peste patru ani Camelli pune în locu-i ca vicariu, în acele părți, pe protopopul de Sătmar, Bizantie.

Lucrurile urmau neorînduite până pela jumătatea veacului al XVIII-lea, când puternica propagandă sîrbească îndeamnă oficialitatea austriacă la crearea pe lîngă venerabila episcopie latină, — venită cu Coloman, viitorul rege, pe urma îngropării regelui Ștefan al II-lea la Oradea (1131), — un vicariat român unit. El fu încredințat la 12 Iulie 1748 Macedonianului Meletie Kovaci (Kovács), pe urma Grecilor Camelli și Isaia, era paroch la Diószeg: titlul său de episcop în partibus era: de Tegeia. În singheliile lui el se întitulează, ca la 1754, „din mila lui Dumnezeu și Scaunului apostolicesc arhieru Sfintei Biserici Răsăritului, Orășii-Mari și alu Bihării varmedi, Grecilor, Românilor și Rușilor“; iscălia „Meletie Vladica“. Un Ioan Nagy îi era secretar.

1) Brașovul și Românii, p. 299; Iosif Camillis, în cale spre Timișoara aceasta scrie în ziarul său: „La 13 Septembrie din 1692 am dat biserica din Dobrișin părintelui Isaia, călugărului dela Sfetegora și compatriotului meu și i-am supus lui preoșii cari sunt pe lîngă Oradea și Bihor. La 17 Octombrie după calendarul cel vechiu din anul 1692 părintele Isaia, călugărul grecesc, parochul din Dobrișin și alt preot român, au venit la mine în numele preoșilor cari sunt în Ținutul Orășii-Mari și în comitatul Bihării până la Dealul Mare și s'au închinat mie“.

Episcopia în toată forma primește o funcțiune numai dela 16 Iunie 1777 prin un arhieru sfințit de episcopul din Blaj, Grigorie Maior: nobilul român Moise Dragoși, care, după însemnarea consacratului, își avea cercul de activitate „de spre partea Țării Ungurești“. Urmașul său — fusese și o încercare de a strecura pe străinul Savnișchi — Ignăție Darabant (la 1788) se intitula „Viădicul Orășii-Mari“. Dar al treilea episcop (1806—39) Samuil Vulcan, ocrotitorul lui Șincai, care și-a alcătuit opera, păstrată încă în manuscript la episcopie, în acest loc, făcu în jurul său ca o academie de studii la trecutul românesc.“

Evenimentele principale, petrecute în cele două Biserici românești dela a. 1700 încoace, până în prezent, le vom da cu altă ocazie.

Literatura.

N. Jorga: Vechimea și originea elementului Românesc în părțile Biharei (Bihorului) în revista de cultură *Cele Trei Crișuri*, Oradea, Anul II, No. 3 din 1 Febr. 1921 pag. 68—9.

Nicolaus Nilles S. J.: Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae Orientalis în terris coronae S. Stephani, Oeniponte 1885.

Dr Aug. Bunea: Cestiuni din dreptul și istoria bisericeii românești unite, Blaj 1893.

Ion Georgescu: Istoria bisericeii crestine universale, Blaj-1921.

Schematismus Historicus Venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadinensis Graeci Ritus Catholicorum pro anno jubilarum 1900.

N. Jorga: Istoria Bisericeii Românești Vălenii de Munte, Vol. II. 1909.

Schematismus Historicus Venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadinensis Latinorum Pro anno Domini et Milenari MDCCCXCVI Nagyvárad a. 1896.

CRONICA.

— A apărut **Primatul papilor în istorie** de Păr. dr. Al. L. Tăutu. 40 de Lei plus 2 Lei porto, la Seminarul gr. cat. Oradea.

— **Nimeni să nu lipsească dela procesiunile jubulare din 9, 16 și 23 Mai.**

— *Conferințele religioase pentru intelectuali*, au luat sfârșit Dum. în 25 cu conferința binereușită a d-lui insp. Simion Gocan despre: *Filosofia budhistă la lumina creștinismului*. Prezidiul secțiunii apologetice a făcut tot posibilul se poată da publicului conferințe cu subiect interesant și crede că a reușit Să poată satisface și pe viitor așteptărilor, roagă on. public să indice temele mai de interes despre cari ar dori conferințe religioase. Rezultatul conferințelor îl credem bun și în Octombrie vor fi reluate cu un nou zel și elan de muncă.

— *Schimbări în clerul diecezan.* On. *Ioan Pușcașiu*, preot în Culciul mare, a fost numit paroh la parohia nou înființată *Apatău*. On. *Emil Ghitta*, preot în Ardud a fost numit adm. parochial la *Culciul mare*. Mon. *Cornel Darabant* a fost numit paroh la *Ardud*. On. *Liviu Marele* preot în Sîltelec a fost numit adm. parochial la *Presaca*.

— *Cuminecarea solemnă a copiilor dela școlile elementare.* Duminică în 25 Apr. la catedrală am asistat cu toții la o cerimonie foarte impresionantă: prima cuminecare solemnă a elevilor dela școlile primare. Ideile foarte fericite, ce sperăm că se va generaliza pretutindenea. Celor ce au inițiat și realizat producând mare bucurie și fericire copiilor și multă mângâiere părinților, toată lauda și recunoștința!

TIPIC.

2 Maiu, Duminica a V-a d. Paști, a Samarinenții v. 4. Sâmbătă la înșărat pe 6, ale inv. 3 și ale samarinenții 3. Mărire-Și acum dogm. versului 4. Intrat. Prohimenul zilei. Stihovna inv. Mărire-Și acum. a înjumătățirii. Trop. inv. Mărire-Și acum. Trop. înjumătățirii. Opust.

Duminică la Măneca, Trop. ca Sâmbătă scl. din Pentec. ca de obicei Antif. v. 4. Evangh. inv. a 7-a. Luminat. inv. Măr. a samarinenții; Și acum a înjumăt. scl.

La Sf. Liturghie. La intratul mic Măr. Și acum a Născ. dela cânt. a 3-a din Canonul Pentec. După intrat: Trop. inv. Mărire. Condacul Samar. Și acum. Condacul înjumătățirii. Apostol și Evangh. Duminică a V-a după Paști scl.

La înșărat pe 6, ale înjumăt. din Pentec. 3 și din Mineiu (3 Maiu SS. Martiri Timotei și Mavra) 3. Mărire-Și acum din Pentec. Prohimenul zilei. Stihovna cu Măr. Și acum a Duminică. Troparul înjumătățirii. Opust

9 Maiu, Duminica a VI-a d. Paști, a orbului v. 5. Sâmbătă la înșărat pe 6, ale inv. 3 și ale orbului 3. Măr. Și acum dogm. v. 5. Intrat. Prohimenul zilei. Stihovna cu Măr. Și acum a Duminică din Pentec. Trop. inv. 5. Măr. Și acum a Născ. v. 5.

Duminică la Măneca, Trop. ca Sâmbătă scl. ale inv. ca de obicei. Evangh. inv. a 8-a. Luminat. inv. Măr. Și acum a orbului scl.

La Sf. Liturghie. La intratul mic Măr. Și acum a Născ. dela cânt. 3-a din Canonul Duminică. După intrat: Trop. inv. Măr. Și acum. Condacul Duminică din Pentec. Apostolul și Evanghelia a VI-a a orbului scl.

La înșărat pe 6, ale Pentecostarului 3 și din Mineiu (10 Maiu S. Ap. Simon Zilot) 3. Măr. Și acum. din Pentec. Stihovna cu Măr. Și acum a Duminică. Trop. inv. v. 5. Opust.

10 Maiu, Luni, Sărbătoare națională. Se va oficia „Te Deum” la care se vor invita autoritățile civile și militare și școlile. 19 Maiu. Joia Înălțării. Ziua Eroilor.

Miercuri la înșărat, după binecuv. Psalm. Stihirile pe 5 cu Mărire-Și acum ale sârb. din Pentec. Intrat. Prohimenul zilei. Paremii. La litie stihira: Suindu-te.. v. 1. Mărire-Și acum: „Doamne taina...” Stihovna un stih cu Măr. Și acum din Pentec. La binecuv. pâinilor Troparul sârb. de 3 ori scl. Opust

Joi la Măneca Trop. ca Miercuri. Stihirile sârb. Polileul cu pripele sârb. Antif. v. 4. Prohimenul zilei. Evangh. inv. a 3-a. Măr. Și acum. Pentru rug. Stihira; Astăzi.. v. 6. Catavasiile înălțării. Cântarea a IX cu pripelele din Pentec. Luminat. sărbătorii. Laudele sârb. pe 4 cu Măr. Și acum v. 2 din Pent. Doxologia. Opust.

La Liturghie cântăm antifonele „celce te-ai înălțat intru mărire”.. La intrat și în loc de „Venii”.. Troparul sărbătorii. Măr. Și acum Condacul sârb. Apostolul și Evanghelia înălțării. Axion: Irmosul înălțării. Cuminecar: Sultu-s'a Domnul.

Domnulul S. Liturghie se va eși în procesiune la cimitire, unde se va oficia „Panehida” și se vor rosti cuvântări întru amintirea eroilor noștri. La acest fapt vor fi invitate autoritățile civile și militare și școlile.

La înșărat pe 6, ale sârb. din Pentec. 3. și din Mineiu (14 Maiu S. Martir Isidor) 3. Măr. Și acum. din Pentec. Intrat. Prohimen: „Dzeul nostru” v. 7. Stihovna cu Măr. Și acum a sârb. Trop. înălțării. Opust.

— Misă. —

Schițe de predici.

A) *Duminica Samarinenței* (a V-a d. Paști).

„Și a rămas acolo două zile. Și cu mult mai mulți au crezut pentru cuvântul lui”, (Ioan IV, 40, 41).

Intr. Hristos a stat în Samaria două zile și mulți au crezut în el. În Ierusalim începând dela etatea sa de 12 ani, în fiecare an cel puțin odată, și Ierusalimul nu i-a crezut lui. Motivele necredinței Cari sunt?

Tratatul I, viața imorală. Un om care în toată viața sa și-a îndeplinit datoria sa față de Dzeu, nu devine necredincios. De cedează patimilor, Dumnezeu se retrage dela el. Mai tare le place întunerecul, să nu se vădească faptele lor: „Căci tot cela ce face răul, urește lumina, și nu vine la lumină, ca să nu se vădească faptele lui”. (Ioan, III, 19, 20). „Celce își închide roletul dela geamuri, natural, nimic nu vede. Nu e de vină nici ochiul nici lumina soarelui, mai tare însă omul, care așa vrea”. (Sf. Constantin).

II *Superbia vieții.* Farizeii. Nu lui Irod i-s'a arătat nașterea lui Isus, ci celor trei Crai. „Ai ascuns dela cei înțelepți și înțelegători pruncilor”. Matei, XI, 25. „Dzeu trufașilor le stă împotriva” I, Petru V, 5.

Inch „Cred Doamne, ajută necredinței mele”!

B) *Duminica Orbului.*

„Și trecând a văzut pe un om orb din naștere” (Ioan IX, 1).

Intr. Orbia trupească, orbia sufletească.

Tract. Orbia sufletească este I. *mare păcat.* Il constrânge pe omul păcătos să nu știe nici de răul ce l-a făcut, nici de binele ce l-a omis. În aceasta orbie sufer toți aceia cari nu voiesc să știe de Dumnezeu, măcar că toată lumea despre Dzeu face mărturie. Sufer în orbia aceasta toți robii păcateior; senzualii, superbii etc. Orbia sufletească nu numai de lumină ne lipsește, ne reține dela calea fericirei, dar nici măcar speranță nu ne dă să-o mai regăsim. Dumnezeu nu ne va mântui în contra voinței noastre; aceasta este în contra dreptății și înțelepciunii lui Dzeu.

II. *Orbia sufletească este isvorul multor păcate.* Păcatul judeilor că au ucis pe Hristos; (Faptele Apost. III, 17). „Doamne iartă-le lor, că nu știu ce fac” Din ucigași, ucigași de Dzeu. Prigonirii creștinilor din orbie sufletească „Persecută pe creștini; — zice Tertulian, pentru că nu-i cunosc”. Neștiința care se poate învinge nu te scuză. „De păcatele mele, cari în neștiință le-am făcut făcut, nu-ți aduce aminte” Ps. XXV 7. „Asta este minune, că voi nu știți de unde este, și mi-a deschis ochii” (Ioan, IX, 30). „Au pe Moise și pe proroci, ca să-i asculte pe ei”. (Luca XXV, 29).

Inch. Să nu întrelăsăm nimic ca să ne mântuim de orbia sufletească!

C) *Înălțarea Domnului.*

„Mai bine este vouă, ca să merg eu” (Ioan XVI, 7).

Intr. Înălțarea Domnului.

Tract. I. Pentruce nu voiesc mulți să se odihnească în voia Dlui a) superbia inimei voiește să dea sfat lui Dumnezeu; b) egoismul voiește ca Dzeu să procure omului tot plăcere; c) dacă Dzeu ar servi omului și nu omul lui Dzeu

II Ce fericire e a primi voința lui Dzeu! Nimic nu se întâmplă fără știrea și învoirea lui Dzeu. Dacă știm pe Dzeu de părinte, ori trimite răul pentru ca să ne pedepsească, ori pentru că să ne încerce, vom primi cu cea mai mare îndestulare și mulțumită, căci binele nostru-l voiește.

Inch. Poruncește-ne Doamne ce voiești, ajută-ne însă să-ți putem îndeplini porunca!

— Ami. —

POȘTA REDACȚIEI ȘI ADM.

— *Abonamente achitate:* Off. par. Moftinul mic, Farcea, Sarcău, Vadu-Crișului; Di. Bido I preot r. cat. Peregul mare I lepure prof. Șomcuta-Mare, Revs. Camil Selăgian dir. Beiuș câte 120 Lei pe 1926.